

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
VI-QISM**

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO'G'RISIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTIONAL ASOSLARI	12
Abdullayev Azamat Akbar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА	17
Джуманиязова Сабина Михайловна	
PAXTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQUISH	22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR.....	29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li	
Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li	
TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS.....	32
F. Djalilov	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH	41
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	47
Махкамова Надира Саидмуратовна	
MINTAQA TUMANLARI O'RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIK LARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	55
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODEL DAN DIVERSIFIKATSIYALASHGAN TUZILMAGA O'TISH TENDENSIYALARI (2020–2024-YILLAR)	60
Ergashev Sherali Erali o'g'li	
IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH	65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich	
MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO'RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	71
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
O'ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI	77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna	
To'rayev Mirzohid Hoshim o'g'li	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	
IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI.....	88
Sabirova Nodira Komil qizi	

RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi	
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	101
Avazbek Xalbekov	
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC	108
Musaeva Shoirazimovna	
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	116
Yuldashev Abduraxim Abduraimovich	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	122
Анвар Аллаберганов	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	128
Allanazarova B.K.	
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI.....	135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna	
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQUISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH.....	139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH.....	149
Razikov Otabek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI.....	157
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna	
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida)	165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich	
Narmetova Dilafruz Azamatovna	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	170
Ахмедова Шахноза Козим кизи	
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASH	181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ	189
Джусупов Кубанычбек	
ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MEKANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR.....	196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li	
SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH	200
Eshov Sherko'zi Asatulloevich	

THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES	205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna	
DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	209
Khanifakhon Solikhova	
BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida).....	213
Z. Sh. Matniyozova	
JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASH VA ISHLAB CHIQUV HAJMINI PROGNOZLASH	218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА.....	224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	233
Komilova Guli Bagandik qizi	
THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES.....	238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li	
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi	
ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ.....	250
Турсунов Гафур Таирович	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH.....	259
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
DEMOKRATIK TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI	266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	273
Ibadov Shoxrux Axmatilloevich	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI.....	277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI.....	283
Musayeva Shoirazimovna	
O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna	
BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna	
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI	303
Jo'rayeva Sarvinaz Baxtiyor qizi	
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	309
Mustafayeva Sevara Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	314
Qodirova Farangiz Komilovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES	

IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN.....	320
Sardor Kuvandikov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI	329
Madenova Elmira Nizamatdinovna	
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH	340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH	349
Jannazarova Gauxar Kaipnazarovna	
Raxmatova Sevinch Sobir qizi	
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA	353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	358
Pyotr Kim	
TOSHKENT VILOYATI BO'STONLIQ TUMANIDA TURISTIK ZONALARNI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY AHAMIYATI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA)	364
Tolibboyev Zafarbek Axror o'g'li	
TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	372
Qarshiboyev Lochinbek Xusan o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILINI MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	379
Muxidinov Ayubbek Nuritdinovich	
QASHQADARYODA NODAVLAT UNIVERSITETLARINING TASHKILIY RIVOJLANISHI: TALABALAR VA XODIMLAR POTENSIALINI TARKIBIY VA DEMOGRAFIK TAHLIL	382
Rahimov Sardor Uralovich	
O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING JOYLASHUVINING HOZIRGI HOLATI	388
Kudratov Muhammad Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STATISTIK MA'LUMOTLARNI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAHLIL QILISH IMKONIYATLARI	393
Umarov Abbas Nuriddin o'g'li	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ, СТРУКТУРНАЯ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ И СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ	400
Муниса Турдибаева	
TURIZM SOHASIDA SIRKULAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	410
Yuldosheva Laylo Isroilovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	416
O'ramov Jahongir Jo'rayevich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MUNOSABATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH	421
O'likulova Feruza Mansurovna	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA YUQORI TEXNOLOGIK USKUNALARNI XARID QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UMUMIY EGALIK QIYMATI (TCO)	

KONSEPSIYASINING AHAMIYATI	428
Dadamuxamedov Abduvaxob Abduvaxidovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Xalilov Bahromjon Bahodirovich	
O'ZBEKISTON QISHLOQ XO'JALIGINING SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY SUG'URTA MEXANIZMLARINI JORIY ETISH.....	441
Kalenov K.T.	
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	445
Sobirov Sayfiddin Baxrom o'g'li	
ADIR EKOTIZIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARI TAHLILI	455
Qodirov Hamidullo Madaminjonovich	
AQSH VA XITOIY O'RTASIDAGI SAVDO URUSHINING JAHON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	466
Maxmudillayev Bahromjon Shavkatjon o'g'li	
O'ZBEKISTON FERMERLARINING XALQARO BOZORLARGA KIRISHINI KENGAYTIRISHDA EKSPORT KOOPERATSIYALARIDA ISHTIROK ETISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI MARJINAL BAHOLASH	472
Tursunqulov G'olibjon Shavkat o'g'li	
TECHNOLOGY AND MODERN TOURISM: PAVING THE WAY FOR A SUSTAINABLE ENVIRONMENT.....	482
Fresha Qayoumi	
SUG'URTA KOMPANIYALARIDA INVESTITSIYA PORTFELINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	488
Ergashev Olim Kenjayevich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA SEKTORIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	496
Ergashev Olim Kenjayevich	
ВЛИЯНИЕ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИИ РЕСУРСНОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ.....	503
T.B. Ким	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITIGA KOMPYUTERLASHTIRILGAN AUDIT USULLARI (CAATS) VA TAHLILIIY AMALLARNI JORIY ETISH	509
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
JAMIYAT EVOLYUSIYASIDA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNING AHAMIYATIGA DOIR NAZARIY TALQINLAR.....	516
Aripov Oybek Abdullayevich	
Rustamov Dilshodjon Shaydullo o'g'li	
SUG'URTA FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	523
Umarova Aziza Hamidovna	
O'ZBEKISTON MAJBURIY SUG'URTA BOZORIDA TARIF SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	529
Qo'ziyeva Nozima G'ayrat qizi	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI FAOL JALB QILISH XUSUSIDA.....	535
Artikbayev Dilshod Mumindjanovich	
O'ZBEKISTONDA DUKKAKLI EGINLAR BOZORIDA NARX O'ZGARUVCHANLIGI VA FERMERLARNING DAROMAD BARQARORLIGI	541
Islamova Malika Ilyos qizi	
ISLIM MOLIYASI VA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	547
Jo'raqulova Muhlis Jahongir qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ И ПРИЧИНЫ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ.....	553
Петр Ким	
BAA VA O'ZBEKISTONDA ISLIMIY BANKCHILIK TO'G'RISIDAGI QONUNLARNING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	559

Bektemirov Muhiddin Shomirza o'g'li QURILISH KORXONALARIDA SUN'YI INTELLEKT ASOSIDAGI BOSHQARUV TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	564
Arifdjanova Zilola Dilshodovna YENGIL SANOAT KORXONALARI FAOLIYATIDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Buxoro viloyati to'qimachilik korxonalari misolida)	570
Muxsinov Bekzod Toxirovich JAHON TURIZMIDA DIVERSIFIKATSIYA, GLOBALLASHUV, GLOKALLASHUV TENDENSIYALARI	579
Raxmatulla Hayitboyev ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPORT MANAGEMENT MECHANISMS IN JOINT-STOCK COMPANIES	585
Abdubog'iyev Muxammad Sharofiddinovich XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SHERIKCHILIK ALOQALARI MEXANIZMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	591
Muratbaeva Aziza Nasir qizi IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING JAHON Tajribalarini O'rganish.....	599
Fayziyev Manuchehr Sharofiddinovich INVESTITSIYA DASTURLARI VA LOYIHALARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MENEJMENTNING MOHIYATI VA O'RNI	604
Ahmedova Dilnoza Muzaffarovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI SUG'URTA EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	607
Nomozova Qumri Isoyevna YOSHLAR TADBIRKORLIGI: TUSHUNCHAVIY MOHIYATI VA BOSHQARUVINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	613
Gulomqodirova Ma'mura Saydumarxon qizi AKTIVLAR BO'YICHA EHTIMOLIY YO'QOTISHLARGA DOIR ZAXIRALARNING TIJORAT BANKLARI FOYDASINI SOLIQQA TORTISHDAGI AHAMIYATI	619
Turanov M. Sh. GAZNACHILIKDA PUL OQIMLARI USTIDAN KOMPLEKS MONITORINGNI TAKOMILLASHTIRISH: SHARTNOMALAR VA TO'LOVLAR NAZORATINI RAQAMLASHTIRISH.....	625
Shodmonkulova Shahlo Olimjon qizi MANAGING THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS	638
Jumaeva D.Kh Khamidova N.K MANAGING HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT IN ENTERPRISES IN THE DIGITAL ECONOMY	642
Jumaeva D. Kh. Pulotov Sh. Sh. TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLIKNI BOSHQARISH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	647
Tojiyev Rahmatilla Rahmonovich IQTISODIYOT TARMOQLARIDA EKONOMETRIK MODELLARDAN SAMARALI FOYDALANISH	654
Aydaniyazova Baxtigul Abilkasimovna MAMLAKATNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHNING MAKROIQTISODIY JIHATLARI.....	658
Sagieva Moldir Orazbay qizi XORAZM VILOYATI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGIK OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	662
Yaqubov San'at Shonazarovich XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV HISOBINI AMALGA OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI.....	668
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОРНО-ХИМИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ И МОДЕЛЬ ЕГО АДАПТАЦИИ К УСЛОВИЯМ УЗБЕКИСТАНА.....	673
Мирсаидова Шахноза Аресланбековна XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV HISOBİ VA TAHLILINI XALQARO	

STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	678
Yahyoyev To'liq Ismatulla o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИЙ.....	682
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
XORAZM VILOYATIDA ULGURJI VA CHAKANA SAVDONING STATISTIK TAHLILI.....	686
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMIDA XALQAROLASHISHNING ASOSIY XUSUSIYATLARI.....	693
Jurayev Abror Turobovich	
O'ZBEKISTONDAGI YETAKCHI TIJORAT BANKLARINING KREDITLARI VA DEPOZITLARINING TAHLILI	698
Shodiyev Odiljon Salim o'g'li	
DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	702
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI TADBIRKORLIK ASOSIDA QO'LLABQUVVATLASHDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI.....	706
Jubanova Bayramgul Aymuratovna	
SYSTEMATIZATION OF ESG INDICATORS AT THE LEVELS OF TOURISM ENTERPRISES, REGIONS AND THE NATIONAL ECONOMY.....	710
Makhmudova N.U.	
O'ZBEKISTON TURIZM DESTINATSIYASINING XALQARO IMIDJI: BRENDING VA MARKETING TAHLILI.....	716
Atajanova Shaxnoza	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	720
Ulmasova Oygun Baxtiyorovna	
RECONCILING GROWTH AND ECOLOGY: ENVIRONMENTAL RESPONSIBILITY IN HYDROCARBON MARKETS	725
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
THE STATE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE ELECTRIC POWER SYSTEM IN UZBEKISTAN	729
Surayyo Khabibullayevna Khakimdjanova	
SUV TANQISLIGI SHAROITIDA EGINLAR HOSILDORLIGINI BAHOLASHNING XORIJIY TAJRIBASI VA ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLARI.....	733
Turayev Tolib	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РЕКЛАМЫ В ПРОДВИЖЕНИИ ТОВАРОВ НА ЗАРУБЕЖНЫХ РЫНКАХ: ПЕРЕДОВОЙ ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	742
Абдуллаев Азиз Курбанович	
INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KO'P MEZONLI BAHOLASH MODEL: HUDUDLAR KESIMIDA QIYOSIY TAHLIL	748
Yusubboyeva Dinora Qudrat qizi	
BYUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT OBYEKTLARINI TANLASHDA RISK DARAJASINI MIQDORIY BAHOLASH METODIKASI.....	754
Misirov Akbarali Pardaboyevich	
TOSHKENT METROPOLITENI FAOLIYATI SAMARADORLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH MEKANIZMINI XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	761
Xamrayev Jamshid Panjiyevich	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA USTUVOR YO'NALISHLARI.....	768
Ibrohimova Lola Ibrohimovna	

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA USTUVOR YO'NALISHLARI

Ibrohimova Lola Ibrohimovna

“Trastbank” XAB

“Bank iste'molchilari huquqlarini himoya qilish” departamenti yetakchi mutaxassisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari va ustuvor yo'nalishlari tadqiq etilgan. Tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar ulushining o'zgarishi, fond bozorida bitimlarda banklarning ishtiroki hamda iqtisodiyot tarmoqlari kesimida investitsion faollik dinamikasi tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida banklarning investitsion portfelini diversifikatsiya qilish, korporativ qimmatli qog'ozlarga investitsiyalarni kengaytirish, zamonaviy risk-menejment tizimlarini joriy etish va raqamli investitsiya texnologiyalaridan foydalanishni rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banki, investitsion faoliyat, fond bozori, qimmatli qog'ozlar, investitsiya portfeli, kapital bozori, risk-menejment, diversifikatsiya.

Аннотация: В данной статье исследованы современные тенденции и приоритетные направления развития инвестиционной деятельности коммерческих банков Республики Узбекистан. Проанализированы изменения доли инвестиций в структуре активов коммерческих банков, участие банков в операциях на фондовом рынке, а также динамика инвестиционной активности в разрезе отраслей экономики. По результатам исследования разработаны научно-практические предложения, направленные на диверсификацию инвестиционного портфеля банков, расширение инвестиций в корпоративные ценные бумаги, внедрение современных систем риск-менеджмента и развитие использования цифровых инвестиционных технологий.

Ключевые слова: коммерческий банк, инвестиционная деятельность, фондовый рынок, ценные бумаги, инвестиционный портфель, рынок капитала, риск-менеджмент, диверсификация.

Abstract: This article examines modern trends and priority directions in the development of investment activities by commercial banks in Uzbekistan. It analyzes changes in the share of investments within commercial bank asset structures, bank participation in stock market transactions, and the dynamics of investment activity across various economic sectors. Based on the research findings, scientific and practical proposals have been developed regarding the diversification of bank investment portfolios, the expansion of investments in corporate securities, the implementation of modern risk management systems, and the advancement of digital investment technologies.

Keywords: commercial bank, investment activity, stock market, securities, investment portfolio, capital market, risk management, diversification.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimi mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi eng muhim moliyaviy institutlardan biri hisoblanadi. Tijorat banklari nafaqat moliyaviy vositachilik funksiyasini bajaradi, balki investitsiya resurslarini safarbar etish, ularni iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlariga samarali yo'naltirish, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiluvchi asosiy subyekt sifatida faoliyat yuritadi. Shu jihatdan banklarning investitsion faoliyati iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadallashtirish, ishlab chiqarish salohiyatini oshirish va mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini mustahkamlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Jahon moliya bozorlarida kuzatilayotgan o'zgarishlar, kapital oqimlarining liberallashuvi, moliyaviy texnologiyalarning (FinTech) jadal rivojlanishi, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) va raqamli bank

xizmatlarining keng joriy etilishi banklarning investitsion faoliyatiga yangi yondashuvlarni shakllantirmoqda. Zamonaviy banklar investitsiya qarorlarini qabul qilishda raqamli tahlil vositalari, risklarni baholashning ilg'or usullari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlaridan tobora keng foydalanmoqda. Bu esa investitsiya portfellarining samaradorligini oshirish, risklarni kamaytirish hamda moliyaviy resurslardan yanada oqilona foydalanish imkonini bermoqda.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ham bank-moliya tizimini tubdan isloh qilish, moliyaviy sektorning barqarorligini ta'minlash, banklar faoliyatida bozor mexanizmlarini keng joriy etish, xususi sektor ishtirokini oshirish hamda xalqaro moliyaviy standartlarni tatbiq etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bank xizmatlarini raqamlashtirish, masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish, korporativ boshqaruvni takomillashtirish va investitsiya muhitini yanada yaxshilash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar banklarning investitsion imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Bunday o'zgarishlar iqtisodiyotning real sektorini uzoq muddatli moliyalashtirish hajmini oshirish hamda investitsion faollikni rag'batlantirish uchun muhim asos yaratmoqda.

Shuningdek, xalqaro amaliyotda ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan yashil moliyalashtirish (green finance), ESG (Environmental, Social and Governance) mezonlarini investitsiya siyosatiga integratsiya qilish, barqaror rivojlanish maqsadlariga yo'naltirilgan investitsiyalarni kengaytirish kabi zamonaviy tendensiyalar banklar investitsion faoliyatining yangi yo'nalishlariga aylanmoqda. Ushbu jarayonlar investitsiya portfellarini diversifikatsiya qilish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash hamda iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur sharoitda banklarning investitsion faoliyatini zamonaviy iqtisodiy tendensiyalar asosida tahlil qilish, ularning iqtisodiyotdagi o'rnini baholash hamda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan bank islohotlarining investitsiya jarayonlariga ta'sirini o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

T. Thoa va N. Uyen fikriga ko'ra, bank tizimida amalga oshiriladigan islohotlar bank investitsiya faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bank sektorida raqobatning kuchayishi, kredit resurslaridan foydalanish imkoniyatlarining kengayishi va moliyaviy vositachilik samaradorligining oshishi natijasida korxonalarning investitsiya qarorlari ichki pul oqimlariga kamroq bog'liq bo'lib qoladi. Mualliflar ta'kidlashicha, bank tizimining liberallashtirish moliyaviy cheklavlarni kamaytiradi, xususi sektor investitsiyalarini rag'batlantiradi hamda kapital resurslarining samaraliroq taqsimlanishiga xizmat qiladi [1]. Shu bilan birga, davlat korxonalarida investitsiya samaradorligini oshirish uchun bank islohotlari bilan bir qatorda korporativ boshqaruvni takomillashtirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

R. Levine moliyaviy tizim va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni asoslab, rivojlangan bank tizimi iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biri ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, banklar jamg'armalarni samarali safarbar etish, kapitalni eng istiqbolli loyihalarga yo'naltirish, investitsiyalarni moliyalashtirish xarajatlarini kamaytirish hamda risklarni diversifikatsiya qilish orqali iqtisodiy faollikni oshiradi. Muallif moliyaviy tizimning rivojlanishi tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini yaratishini qayd etadi [2]. Natijada investitsiya hajmining ortishi iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtiradi va mamlakatning uzoq muddatli raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

A. Agarwal, G. Hale va P. Krishnamurthy fikriga ko'ra, xalqaro banklarning rivojlanayotgan mamlakatlar moliya bozorlariga ta'siri makroiqtisodiy va makroiqtisodiy kanallar orqali namoyon bo'ladi. Ularning ta'kidlashicha, global banklar tomonidan taqdim etiladigan moliyaviy resurslar kreditlash hajmini kengaytiradi, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlarini oshiradi va bank sektorining likvidligini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, xalqaro moliya bozorlaridagi beqarorlik, foiz stavkalarining o'zgarishi yoki global inqirozlar rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimi orqali investitsiya faolligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [3]. Mualliflar moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun samarali bank nazorati, risklarni boshqarish mexanizmlarini kuchaytirish va bank tizimining barqarorligini oshirish zarurligini ta'kidlaydilar.

M. Sultanov fikriga ko'ra, tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish iqtisodiyotning real sektoriga moliyaviy resurslarni samarali yo'naltirishda muhim ahamiyatga ega. Muallif banklarning investitsion imkoniyatlarini oshirish uchun kapital bazasini mustahkamlash, investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish va risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, banklarning investitsiya faoliyatini takomillashtirish moliya bozorining barqarorligi va iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [4].

S. Tashmatov fikriga ko'ra, bank faoliyatini rivojlantirish zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish va bank xizmatlari samaradorligini oshirish bilan bog'liqdir. Muallif bank tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llash, raqobat muhitini kuchaytirish va xizmatlar sifatini yaxshilash zarurligini qayd etadi. Uning tadqiqotlari bank tizimining rivojlanishi iqtisodiy faollikni oshirish va moliyaviy vositachilik samaradorligini kuchaytirishga xizmat qilishini ko'rsatadi [5].

B. Kamiljanov va hammualliflar fikriga ko'ra, tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarining jozibadorligini baholash moliyalashtirish samaradorligini ta'minlashning muhim shartidir. Mualliflar investitsiya loyihalarini tanlashda moliyaviy samaradorlik, risklarni baholash va bozor sharoitlarini kompleks tahlil qilish zarurligini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, samarali investitsiya siyosati bank daromadlilikini oshirish bilan birga iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlarini rivojlantirishga yordam beradi [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tijorat banklari investitsion faoliyatining rivojlanish tendensiyalarini o'rganishda statistik tahlil, qiyosiy tahlil, dinamik tahlil, guruhlash va iqtisodiy-mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, "Toshkent" Respublika fond birjasi ma'lumotlari asosida 2021–2025-yillar kesimidagi ko'rsatkichlar tahlil qilindi. Shuningdek, tijorat banklari investitsion portfelini tarkibidagi o'zgarishlar, fond bozorida bitimlar hajmi va iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha taqsimlanishi qiyosiy baholandi. Tadqiqot natijalarining ishonchlilikini ta'minlash maqsadida umumlashtirish, sintez, induksiya va deduksiya usullaridan ham foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tijorat banklarining investitsion faoliyati bank resurslarini turli moliyaviy instrumentlar va real iqtisodiy loyihalarga joylashtirish orqali daromadlilikni oshirish, likvidlikni ta'minlash hamda iqtisodiyotning rivojlanish jarayonlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlashga qaratilgan faoliyat hisoblanadi. Bank investitsiyalari nafaqat banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, balki kapital bozorining rivojlanishi va iqtisodiyotga investitsiya oqimlarini kengaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bank investitsiyalari yo'nalishlari va moliyaviy instrumentlarning xususiyatlariga ko'ra bir necha turlarga ajratiladi (1-rasm).

Davlat qimmatli qog'ozlariga investitsiyalar	banklarning davlat tomonidan chiqarilgan obligatsiyalar va boshqa qarz instrumentlariga mablag' joylashtirish shakli bo'lib, ular odatda past riskli va barqaror daromad manbai hisoblanadi.
Korporativ obligatsiyalarga investitsiyalar	tijorat banklarining korxonalar va tashkilotlar tomonidan chiqarilgan qarz qimmatli qog'ozlariga mablag' kiritishi bo'lib, yuqori daromad olish imkonini beradi, biroq kredit risklarini baholashni talab qiladi.
Aksiyalarga investitsiyalar	banklarning korxonalar aksiyalarini sotib olish orqali kapitalda ishtirok etishi bo'lib, dividend daromadi va aksiyalar qiymati oshishidan foyda olish imkonini yaratadi.
Lizing va loyiha moliyalashtirish investitsiyalari	banklarning korxonalar faoliyati uchun uskunalar, texnika va yirik investitsion loyihalarni moliyalashtirish orqali real sektor rivojiga yo'naltirilgan investitsiya shaklidir.
Venchur investitsiyalar	innovatsion va yuqori texnologiyali startap loyihalarga yo'naltirilgan, yuqori risk bilan birga katta daromad olish imkoniyatini beruvchi investitsiya turidir.

1-rasm. Bank investitsiya yo'nalishlari va moliyaviy instrumentlarining xususiyatlariga ko'ra turlari¹

Davlat qimmatli qog'ozlari, korporativ obligatsiyalar va aksiyalarga investitsiya kiritishning ijobiy jihati shundaki, ular banklarga qisqa va o'rta muddatda daromad olish, aktivlar likvidligini boshqarish hamda investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish imkonini beradi. Ayniqsa, davlat qimmatli qog'ozlari nisbatan past riskli bo'lib, banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, moliyaviy investitsiyalar bozor konyunkturasi, foiz stavkalari dinamikasi, emitentlarning moliyaviy holati hamda aksiyalar narxlarining o'zgarishlarini hisobga olgan holda investitsiya portfelini samarali boshqarish va risklarni zamonaviy usullar asosida baholash imkonini yaratadi.

Lizing va loyiha moliyalashtirishning asosiy afzalligi iqtisodiyotning real sektorini rivojlantirish, ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va uzoq muddatli daromad manbalarini shakllantirish imkoniyatidir. Shu bilan birga, real investitsiyalar katta hajmdagi mablag' talab qilishi, investitsiya loyihalarini

1 Manba: muallif ishlanmasi.

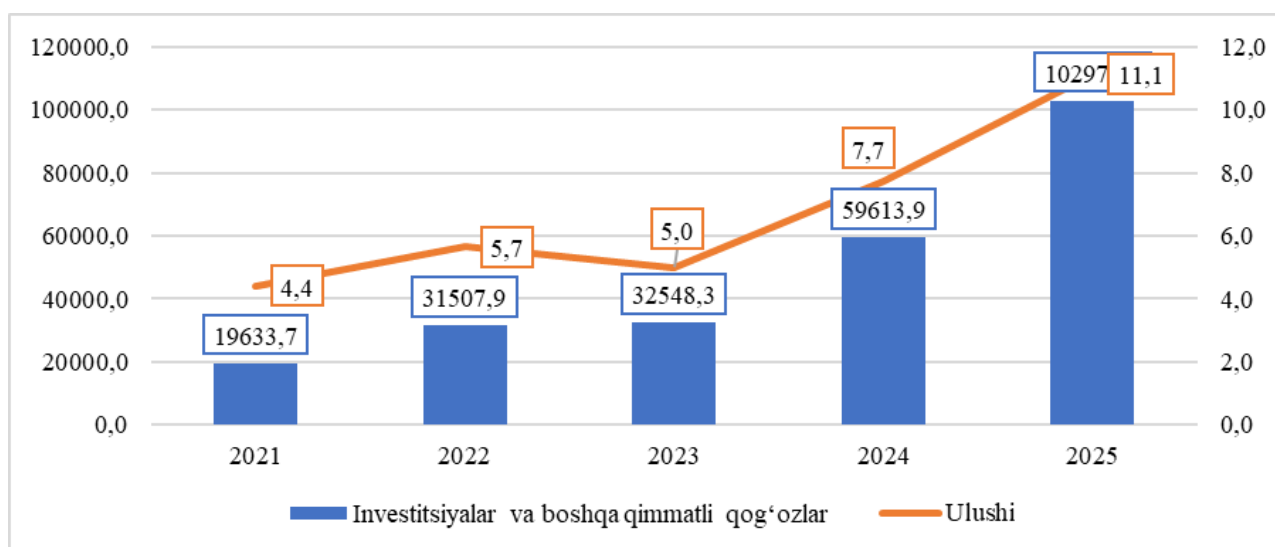

amalga oshirish muddati uzoq davom etishi hamda loyiha samaradorligi bilan bog'liq risklarning mavjudligi ularning asosiy kamchiliklari hisoblanadi. Venchur investitsiyalar esa innovatsion investitsiyalar sifatida alohida yo'nalishga ajratilib, yuqori darajadagi risk evaziga katta daromad olish imkoniyatini yaratadi.

Zamonaviy sharoitda tijorat banklarining investitsion faoliyati an'anaviy moliyaviy instrumentlar bilan cheklanib qolmay, balki raqamli texnologiyalar, yashil moliyalashtirish, ESG tamoyillari, innovatsion loyihalar va barqaror rivojlanish yo'nalishlari bilan uyg'unlashib bormoqda. Bu jarayon banklarning investitsiya portfellarini diversifikatsiya qilish, risklarni samarali boshqarish va iqtisodiyotning uzoq muddatli rivojlanishini qo'llab-quvvatlash imkonini bermoqda. Mazkur jarayonlar tijorat banklari investitsion faoliyatining ustuvor yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqish hamda mavjud mexanizmlarni takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Bank tizimida investitsion faoliyatni samarali tashkil etish va uning moliyaviy ta'minotini tahlil qilish bugungi kunda iqtisodiy islohotlarning chuqurlashuvi hamda moliya bozorlarining rivojlanishi sharoitida muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etmoqda. 2021–2025-yillar davomida O'zbekiston tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar hajmining o'sish dinamikasi bank tizimida investitsion faoliyatning sezilarli darajada kengayib borayotganini ko'rsatadi. Mazkur jarayon banklar tomonidan aktivlar portfelini diversifikatsiya qilish, daromad manbalarini kengaytirish hamda likvidlik va risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan strategik yondashuvning amaliy natijasi hisoblanadi.

2-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yilda tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar hajmi 19 633,7 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 102 978,8 mlrd so'mga yetgan. Natijada tahlil qilinayotgan davr mobaynida investitsiyalar hajmi 5,2 barobarga yoki 83 345,1 mlrd so'mga oshgan. Shu bilan birga, mazkur aktivlarning tijorat banklari jami aktivlari tarkibidagi ulushi 2021-yildagi 4,4 foizdan 2025-yilda 11,1 foizgacha, ya'ni 6,7 foiz punktga ko'paygan. Bu holat banklar tomonidan investitsion instrumentlardan foydalanish ko'lami kengayib borayotganini hamda aktivlar tarkibida qimmatli qog'ozlarning ahamiyati ortayotganini ko'rsatadi (2-rasm).

2-rasm. 2021–2025-yillarda O'zbekiston tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar hajmi² (mlrd. so'm) [7]

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, 2022-yilda investitsiyalar hajmi 31 507,9 mlrd so'mga yetib, 2021-yilga nisbatan 60,5 foizga o'sgan, ularning jami aktivlardagi ulushi esa 5,7 foizni tashkil etgan. 2023-yilda investitsiyalar hajmi 32 548,3 mlrd so'mga yetgan bo'lsa-da, ulushi 5,0 foizga pasaygan. Mazkur holat investitsiyalar hajmining kamayganini emas, balki tijorat banklari jami aktivlari yanada yuqori sur'atlarda o'sganini anglatadi. Demak, ushbu davrda kredit portfeli va boshqa aktivlar o'sish sur'ati investitsiyalar o'sishidan yuqori bo'lgan.

2024-yildan boshlab esa banklarning investitsion faolligi sezilarli darajada kuchaygan. Xususan, investitsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar hajmi 59 613,9 mlrd so'mni tashkil etib, bir yil ichida qariyb 83,2 foizga oshgan, ularning jami aktivlardagi ulushi esa 7,7 foizga yetgan. 2025-yilda mazkur ko'rsatkich 102 978,8 mlrd so'mga yetib, 2024-yilga nisbatan 72,7 foizga ko'paygan hamda ulushi 11,1 foizni tashkil etgan. Bu esa tijorat banklari investitsiya portfelining jadal kengayib borayotganini va investitsion faoliyat bank aktivlarini joylashtirishning muhim yo'nalishiga aylanayotganini tasdiqlaydi.

2 Manba: Markaziy bank ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi.

Mazkur o'sish tendensiyasi, bir tomondan, davlat qimmatli qog'ozlari bozorining rivojlanishi, kapital bozorini liberallashtirish va bank sektorida olib borilayotgan institutsional islohotlar bilan izohlansa, ikkinchi tomondan, tijorat banklarining daromadlilikni oshirish, aktivlar portfelini diversifikatsiya qilish hamda kredit risklarini muvozanatlashtirishga qaratilgan investitsion strategiyalarining takomillashib borayotganini anglatadi. Ayniqsa, investitsiyalar ulushining 2025-yilda ikki baravardan ko'proq oshishi banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi ishtiroki tobora faollashayotganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, 2021–2025-yillar davomida tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar ulushining barqaror o'sishi O'zbekiston bank tizimida investitsion faoliyatning sifat jihatidan yangi bosqichga o'tayotganini ifodalaydi. Mazkur tendensiya banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, daromad manbalarini diversifikatsiya qilish, aktivlar sifatini yaxshilash hamda kapital bozorini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, investitsiya portfelini boshqarishda risklarni baholash tizimini yanada takomillashtirish, investitsiyalar samaradorligini muntazam monitoring qilish va xalqaro standartlar asosida portfelni boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish bank tizimining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib qoladi.

Keltirilgan ma'lumotlar tijorat banklari aktivlari tarkibining 2021–2025-yillardagi dinamikasini ko'rsatadi. Umumiy aktivlar hajmi 444,9 trln so'mdan 924,8 trln so'mga yetib, qariyb 2,1 barobarga oshgan. Bu bank tizimida moliyaviy resurslar bazasining sezilarli kengayganini bildiradi. 2021–2025-yillarda tijorat banklari aktivlari tarkibida sifat jihatidan muhim transformatsiya yuz bermoqda, bunda investitsiyalar hajmining keskin oshishi banklarning moliyaviy strategiyasida kapital bozori instrumentlari rolini kuchaytirib, risklarni boshqarish va daromadlilikni optimallashtirishga xizmat qilmoqda.

Tijorat banklari aktivlari tarkibida investitsiyalar ulushining ortib borishi ularning fond bozoridagi ishtiroki va investitsion faolligini chuqurroq tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi. Chunki banklar tomonidan qimmatli qog'ozlarga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmi nafaqat aktivlar tarkibining diversifikatsiyalashuv darajasini, balki kapital bozorining rivojlanishidagi institutsional investorlar sifatidagi o'rnini ham ifodalaydi. Shu nuqtai nazardan, 2021–2025-yillar davomida fond bozoridagi bitimlar tarkibida iqtisodiy tarmoqlar, xususan, tijorat banklari ulushining dinamikasini tahlil qilish ularning investitsion faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi (1-jadval).

1-jadval
2021-2025-yillarda fond bozoridagi bitimlar summasi sohalar kesimida³ (mlrd. so'm) [8]

Sohalar nomi	Yillar									
	2021		2022		2023		2024		2025	
	Summa	Ulushi	Summa	Ulushi	Summa	Ulushi	Summa	Ulushi	Summa	Ulushi
Banklar	312,6	24,8	2308,7	47,9	972,0	35,8	6421,3	32,9	6921,3	85,7
Lizing	0,4	0,0	15,1	0,3	13,9	0,5	-	-	625,4	7,7
Sanoat	95,1	7,5	54,0	1,1	108,5	4,0	12247,0	62,7	96,0	1,2
Agrosanoat	40,2	3,2	237,9	4,9	597,7	22,0	20,9	0,1	56,1	0,7
Aloqa	0,3	0,0	0,1	0,0	37,0	1,4	3,7	0,0	5,1	0,1
Sug'urta	36,4	2,9	87,1	1,8	77,2	2,8	16,1	0,1	51,7	0,6
Qurilish	641,2	50,9	1924,4	40,0	17,8	0,7	18,5	0,1	27,7	0,3
Transport	0,0	0,0	0,0	0,0	66,5	2,5	252,8	1,3	122,4	1,5
Energetika	98,9	7,8	19,7	0,4	119,5	4,4	32,5	0,2	33,5	0,4
Mashinasozlik	-	-	-	-	-	-	-	-	105,2	1,3
Ko'chmas mulk	-	-	-	-	-	-	-	-	7,3	0,1
Moliyaviy xizmatlar	-	-	-	-	-	-	-	-	4,4	0,1
Farmatsevtika	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	0,0
Boshqalar	35,3	2,8	169,3	3,5	702,7	25,9	546,9	2,8	22,2	0,3
Jami	1260,5	100	4816,2	100	2712,7	100	19559,7	100	8078,6	100

3 Manba: muallif ishlanmasi.

1-jadvalda keltirilgan ma'lumotlar tijorat banklarining fond bozoridagi investitsion faolligi so'nggi besh yil davomida sezilarli darajada o'zgarganligini va kapital bozoridagi institutsional investor sifatidagi mavqei tobora mustahkamlanib borayotganini ko'rsatadi. 2021–2025-yillar davomida fond bozoridagi bitimlar tarkibida tijorat banklarining ulushi sezilarli darajada o'zgarib borgan. 2021-yilda banklar tomonidan amalga oshirilgan bitimlar hajmi 312,6 mlrd so'mni yoki jami bitimlarning 24,8 foizini tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda ushbu ko'rsatkich 2 308,7 mlrd so'mga yetib, ulushi 47,9 foizni tashkil etdi. Mazkur o'sish tijorat banklarining fond bozoridagi investitsion faolligi ortib borayotganini, qimmatli qog'ozlar bozorida bank kapitalining ishtiroki kengayganini hamda investitsion portfelni diversifikatsiya qilishga qaratilgan strategiyalar kuchayganini ko'rsatadi.

2023-yilda banklar bitimlari hajmi 972,0 mlrd so'mga kamaygan bo'lsa-da, ular fond bozori bitimlarining 35,8 foizini tashkil etdi. Ushbu pasayish, avvalo, kapital bozoridagi umumiy faollikning qisqarishi, investitsion resurslarning qayta taqsimlanishi hamda ayrim yirik emitentlar bo'yicha bitimlar hajmining kamayishi bilan izohlanadi. Shunga qaramay, tijorat banklari fond bozorining eng yirik institutsional investorlaridan biri sifatidagi mavqeini saqlab qolgan.

2024-yilda fond bozorida tub tarkibiy o'zgarish kuzatildi. Jami bitimlar hajmi 19 559,7 mlrd so'mga yetgan bo'lsa, uning 12 247,0 mlrd so'mi yoki 62,7 foizi sanoat tarmog'iga, 6 421,3 mlrd so'mi yoki 32,9 foizi bank sektoriga to'g'ri keldi. Mazkur holat yirik sanoat korxonalari qimmatli qog'ozlari bilan tuzilgan bitimlar hajmining keskin ortgani natijasida banklar ulushining nisbatan kamayganini ko'rsatadi. Biroq banklar mutlaq qiymat bo'yicha tarixdagi eng yuqori natijalardan biriga erishgan bo'lib, bu ularning investitsion faoliyati izchil kengayib borayotganidan dalolat beradi.

2025-yilda esa fond bozoridagi tarmoq tarkibi yana sezilarli darajada o'zgardi. Tijorat banklari tomonidan amalga oshirilgan bitimlar hajmi 6 921,3 mlrd so'mni tashkil etib, ularning jami fond bozori bitimlaridagi ulushi 85,7 foizga yetdi. Mazkur ko'rsatkich tahlil qilinayotgan besh yillik davrdagi eng yuqori natija hisoblanadi. Natijada bank sektori fond bozorida mutlaq yetakchi mavqega ega bo'lib, boshqa tarmoqlarning ulushi keskin qisqardi. Xususan, lizing sohasi 625,4 mlrd so'm (7,7 foiz) bilan ikkinchi o'rinni egallagan bo'lsa, sanoat tarmog'ining ulushi 1,2 foiz, transportning ulushi 1,5 foiz, mashinasozlikning ulushi esa 1,3 foizni tashkil etdi.

Umuman olganda, tahlil natijalari tijorat banklarining investitsion faoliyati so'nggi yillarda sezilarli darajada faollashganini ko'rsatmoqda. Banklarning fond bozoridagi ulushining 2021-yildagi 24,8 foizdan 2025-yilda 85,7 foizgacha oshishi ularning qimmatli qog'ozlar bozoridagi institutsional investor sifatidagi rolini mustahkamlaganini anglatadi. Bu esa tijorat banklarining aktivlar portfelini diversifikatsiya qilish, likvidlikni samarali boshqarish, daromadlilikni oshirish hamda kapital bozorining rivojlanishiga faol hissa qo'shish imkoniyatlari kengayib borayotganini tasdiqlaydi.

Yuqoridagi holatlar banklarning investitsion faoliyatini rivojlantirish bo'yicha quyidagi ustuvor yo'nalishlarni amalga oshirishni taqozo etadi. Shu bilan birga, tahlil banklarning fond bozoridagi faolligi va investitsion salohiyati izchil ortib borayotganini ko'rsatadi. Xususan, bitimlarning asosiy qismi bank sektoriga to'g'ri kelishi banklarning kapital bozoridagi yetakchi institutsional investor sifatidagi mavqeini hamda tarmoqlararo hamkorlikni yanada kengaytirish uchun qulay imkoniyatlar mavjudligini bildiradi. Kelgusida fond bozorida sanoat, transport, energetika, agrosanoat, sug'urta hamda boshqa real sektor korxonalarining ishtirokini kengaytirish, yangi emitentlarni jalb etish va korporativ qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish orqali tijorat banklari investitsion faoliyatining samaradorligini yanada oshirish hamda kapital bozorining barqaror rivojlanishini ta'minlash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan institutsional islohotlar va kapital bozorini rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida tijorat banklarining investitsion faoliyati sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilmoqda. So'nggi yillarda banklar tomonidan qimmatli qog'ozlarga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmining ortishi ularning nafaqat kreditlash faoliyatini, balki investitsion operatsiyalarni ham daromad manbai sifatida faol rivojlantirayotganligini ko'rsatmoqda. Bu esa bank aktivlarini diversifikatsiya qilish, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash hamda kapital bozorining likvidligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish bilan bir qatorda, investitsion qarorlar sifatini oshirish ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Biroq tahlillar shuni ko'rsatadiki, tijorat banklari investitsiya portfeli tarkibida ayrim moliyaviy instrumentlarning yuqori konsentratsiyasi saqlanib qolmoqda. Investitsiya portfelining yetarli darajada diversifikatsiya qilinmaganligi bozor kon'yunkturasi o'zgarishlari sharoitida banklarning investitsion risklarini oshirishi mumkin. Shu sababli investitsiya siyosatini takomillashtirishda qimmatli qog'ozlar turlarini kengaytirish, korporativ obligatsiyalar, infratuzilma obligatsiyalari, yashil moliyaviy instrumentlar hamda islomiy moliya vositalariga investitsiyalar ulushini oshirish ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lishi lozim. Biroq investitsion faoliyat samaradorligini faqat ichki boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish bilangina ta'minlab bo'lmaydi. Shu bois kapital bozori bilan o'zaro integratsiyani chuqurlashtirish muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Tijorat banklari investitsion faoliyatini rivojlantirishning yana bir muhim yo'nalishi investitsiya portfelini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish bilan bog'liq. Xususan, investitsion qarorlarni qabul qilishda bozor risklarini kompleks baholash, portfelni optimallashtirish modellari, stress-testlar, Value-at-Risk (VaR)

usullari hamda sun'iy intellektga asoslangan prognozlash tizimlaridan foydalanish investitsiya samaradorligini oshirish imkonini beradi. Bunday yondashuv investitsiya qarorlarining asoslanganligini kuchaytiradi hamda bozor tavakkalchiliklarini minimallashtirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirish kapital bozorining real sektor bilan integratsiyasini kuchaytirishni ham talab etadi. Banklar tomonidan sanoat, transport, energetika, agrosanoat va boshqa strategik tarmoqlar korxonalarining qimmatli qog'ozlariga investitsiyalar hajmini oshirish real sektorni uzoq muddatli moliyaviy resurslar bilan ta'minlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada iqtisodiyotda investitsiya resurslarining samarali taqsimlanishi ta'minlanadi va ishlab chiqarish salohiyati oshadi. Kapital bozori bilan integratsiyaning samaradorligi esa zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish darajasiga bevosita bog'liqdir.

Bundan tashqari, investitsion faoliyatni rivojlantirishda raqamli transformatsiya jarayonlari muhim o'rin tutadi. Raqamli savdo platformalari, elektron birja tizimlari, Big Data texnologiyalari, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan investitsiya platformalaridan foydalanish investitsiya operatsiyalarining tezkorligi va shaffofligini oshirish bilan birga operatsion xarajatlarni kamaytiradi. Bu esa tijorat banklarining fond bozoridagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi hamda investitsiya portfelini boshqarish samaradorligini oshiradi.

Yuqorida keltirilgan ustuvor yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi tijorat banklari investitsion faoliyatining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi. Umuman olganda, tijorat banklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish, zamonaviy risk-menejment tizimlarini joriy etish, innovatsion moliyaviy instrumentlardan foydalanishni kengaytirish, kapital bozorining real sektor bilan integratsiyasini chuqurlashtirish hamda investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish orqali amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Ushbu yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi banklar investitsion faoliyatining daromadliligi va barqarorligini oshirish bilan bir qatorda mamlakat kapital bozorining yanada rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, so'nggi yillarda tijorat banklarining investitsion faoliyati sezilarli darajada faollashgan va ular kapital bozorining asosiy institutsional investorlaridan biriga aylangan. Shu bilan birga, investitsiya portfelini tarkibining bosqichma-bosqich takomillashib borayotgani hamda real sektor qimmatli qog'ozlariga investitsiyalarni yanada kengaytirish uchun mavjud imkoniyatlar banklarning investitsion salohiyatini yanada oshirishga xizmat qilmoqda.

Mazkur yo'nalishlarni yanada rivojlantirish maqsadida investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish, korporativ obligatsiyalar va aksiyalarga investitsiyalarni kengaytirish, yashil va islomiy moliyaviy instrumentlardan foydalanishni rivojlantirish, investitsion risklarni zamonaviy baholash usullarini joriy etish hamda investitsiya faoliyatini raqamlashtirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Shuningdek, banklarning fond bozori orqali real sektorni moliyalashtirishdagi ishtirokini yanada kengaytirish kapital bozorining chuqurlashuvi va iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi ortib, ularning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligi yanada mustahkamlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Thoa T. T. K., Uyen Uyen N. T. Banking system reform and investment–cash flow relation: Case of a small transition economy // *Research in International Business and Finance*. – 2017. – Vol. 41. – P. 500–515. – DOI: 10.1016/j.ribaf.2017.04.038.
2. Levine R. Finance and Growth: Theory and Evidence // *Handbook of Economic Growth*. – Amsterdam: Elsevier, 2005. – Vol. 1A. – P. 865–934.
3. Global Banks' Spillovers to Emerging Markets: Macro to Micro Transmission. – arXiv preprint, 2025. – Available at: <https://arxiv.org/abs/2512.01132>.
4. Sultanov M. A. Improvement Ways of the Banks Investment Activity // *Journal of International Finance and Accounting*. – 2023. – №3. – B. 1–11.
5. Tashmatov S. Improvement of Development Mechanisms of Banking Activities // *Economic Development and Analysis*. – 2025. – Vol. 3, Issue 6. – P. 267–275.
6. Kamiljanov B., Mamutova K., Jarilkapova N. Problems and Possibilities of Ensuring the Attractiveness of Investment Projects of Commercial Banks // *Modern Science and Research*. – 2023. – Vol. 2, Issue 11. – P. 718–722.
7. <https://www.cbu.uz>
8. <https://www.uzse.uz>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>